

050. Reis door Europa. Liever Turks dan paaps? (Jubileumdictee)

Ella had een cum gehaald, een cummetje gekregen. Zij was cum laude gepromoveerd tot doctor in de humaniora. U kent dat wel, de pedel, die met zijn 'hora est' aankondigt, dat de promotie afgelopen is. Haar vader, die zo rijk als Croesus was, gelastte haar min of meer om een Europeareis te ondernemen tijdens de maidentrip van zijn nieuwe zeiljacht. Achteraf kon ze dan een voyage imaginaire maken, als was ze helemaal niet lijfelijk aanwezig geweest. De trip voerde door alle delen van Europa.

Als opwarmertje werd de gondelstad Venetië aangedaan. Voor alle duidelijkheid: niet het Venetië van het Noorden – Amsterdam, Brugge of Giethoorn –, ook niet het Venetië van het Oosten – Bangkok –, het Friese Venetië – Hindeloopen – of Venezuela, dat klein Venetië betekent. Maar wel de Italiaanse stad van de zecchino, een oude gouden munt, de watertaxi, de Rialto – die beroemde brug –, de eretitel serenissimus, de regatta – een roeiwedstrijd – of het regatta – satijnweefsel. Allerdoorluchtigst is een epitheton van Venetië: de allerdoorluchtigste republiek Venetië. De stad heet ook bruid der zee, lagunestad, gondelstad of dogestad en heeft een lido. De patriarchale kerk is de basiliek van San Marco. Trouwens, met een bucentaur, een galei, vaart de doge jaarlijks uit om een ring in de zee te werpen teneinde die zee daarmee aan de stad te huwen. Dat gebeurt op Hemelvaartsdag. De façon de Venise is kristalglas. Ella kocht voor vertrek nog gauw een façon-de-venisekaraf, maar kon niet zoals vroeger met dukaten betalen. Wel met euro's. Ze was thuis builloper en kon met geld omgaan.

De volgende etappe voerde naar Oostenrijk. Ze had haar dirndljurk tevoorschijn gehaald om zich in Noord- en Oost-Tirol te kunnen meten met de fleur van de autochtone bevolking. Ze had een kleur als een bellefleur, maar kocht eerst een FDC, een fleur de coin, van een authentieke Oostenrijkse schilling. Let overigens op: het was dus geen fdc [spreek uit: èf-dee-cee], een eerstedagenvolp! Haar doel was wat te zien van de Oostenrijkse Alpen. Als een ware Alpentoeurist bereikte ze via een Alpenpas het Alpengebied. Ze was overigens doorkneed in het mountainbikemetier. In het alpenlandschap ging ze op zoek naar de alpenheggenmus, het alpenheksenkruid, de alpenherfsttijloos en het edelweiss. Maar ze wilde echt de bergen in. Als een aapje op een stokje of beter een berggeit heeft ze heel wat geklabasterd en heeft ze idem dito veel geheisterd. Het SOS [spreek uit: ès-oo-ès] heeft niet hoeven klinken, alles ging goed.

De volgende halteplaats lag bij de Bosporus in Turkije, alwaar je gemakkelijk kon geraken met het zeiljacht. Een Turkse provincie heet vilajet en de gouverneur heet de vali. Je vindt daar mooie planten zoals de gladde sumak, lid van de pruikenboomfamilie. De rouwkleur in Turkije is violet en de PKK [spreek uit: pee-kaa-kaa] is de Koerdische Arbeiderspartij. Een peshmerga is een lid van een Iraaks-Koerdische strijdmacht die op verzoek van Turkije de Koerdische guerrillero's bevecht in het Turks-Iraakse grensgebied. Het alevitisme is een liberale moslimstroming in het Midden-Oosten, met name in Turkije en Syrië. Ella heeft nogal wat geleerd: dat een sultana een groot Turks schip is, de spahi's cavalisten zijn, een softa een leerling van de medresse is, shish kebab een lekker gerecht is, een saz een tokkelinstrument is, een reis een gezagvoerder is en raki Turkse brandewijn is. Haar honger naar kennis was onstilbaar – en zichzelf ontilbaar – dus pakte ze ook nog mee, dat pide een luchtige Turkse broodsoort is, een pendjerelik een deel van een kameeltuig, een odalisk een sluierdanser, een nargileh een waterpijp, een mimbar (minbar) een kansel, een kolbak een berenmuts, het kismet het noodlot, een kemenche een schootviool, een kelei een oosters tapijt, een francala een Turks stokbrood, een derwisj een bedelmonnik en de Aga Khan ten slotte het hoofd van de nizari's, een richting binnen de sjiiitische islam, is. Met frisse tegenzin moest ze uiteindelijk ook dat land verlaten.

Frankrijk was de volgende aanlegplaats. Ze landde in Normandië – het leek D-day wel! – en heeft de republiek grondig verkend. Ella kende de Marseillaise goed, maar ook de Brabançonne, in tegenstelling tot de Belgische gedoodverfde kandidaat-premier Yves Leterme (Het verhaal speelt in 2007.) Frankrijk is een wijnland – en een land van zonnebloemen – en maakte deel uit van het Europa van de zes. Wijn komt er zelden meer van de syrah. Ze dansen er de varsoviene, die veel op de polka en de mazurka lijkt. Je hebt er het rambouilletschaap en sommigen hangen het rattachisme aan. Er is veel kunst in barok- en rococostijl. En wat is genoeglijker dan met oudejaar een reveillon aan de Zuid-Franse Rivièra? In de Tour de France en mogelijk ook in de Tour Féminin gebruiken ze doping als een tempelier. Om van het zuipen nog maar te zwijgen. Hoe zou een pointillistisch schilderij van een poilu [spreek uit: pwaa-luu] er trouwens uitzien? In de Midi ging Ella op haar molières samen met een maire op zoek naar mimosa. Dat viel niet mee tijdens de mistral, antoniem van de föhn. Ze vonden een louis d'or, een oude Franse gouden munt. De maire vertelde van de jacquerie en dat er nu geen kardinalisten meer waren en trouwens ook geen hugenoten. Ze kwamen wel een kartuizer kat, een kartuizer non en een kartuizer monnik – nee, niet samen! – tegen. Gaullisme en gauchisme hebben hoogtij gevierd, maar niet tijdens de grand siècle of het ancien régime. Weetgraag als ze was, duurde het verblijf in Frankrijk veel te kort. Er was een tekort aan tijd. Een agrégé had haar nog zo veel kunnen leren. Dat ze er een azertyklavier gebruiken, dat een bagno een slavengevangenis is, dat bauxiet naar Les Baux genoemd is, dat de cabernet geen cahors is, dat het colbertisme een variant van het mercantilisme is, dat francium een chemisch element is en dat de écu een oude Franse daalder is, dit in tegenstelling tot de ecu [spreek uit: ee-kuu], letterwoord uit European Currency Unit, de tot 1 januari 1999 gehanteerde fictieve Europese rekenmunteenheid. Enfin, de tijd drong. Opnieuw naar Italië!

Aan de zuidkust kun je gemakkelijk per zeiljacht komen. Ella begon in Palermo en eindigde in Vaticaanstad. Italië is een van de zonnelanden en de Kerkelijke Staat werd indertijd krijgshaftig verdedigd door de zoeaven tegen pogingen tot annexering door Italië. Het trecento is de veertiende eeuw als cultuurtijdperk en stijlperiode. Zo is de settecento dito de achttiende eeuw en seicento de zeventiende eeuw. Tijdens haar verblijf heeft ze zelfs nog voetbal gekeken: AC Milan tegen AS Roma. Altijd weer indrukwekkend, dat catenaccio gelardeerd met geschreeuw en getier van al die tifosi. Het gaat erom de scudetto van de Serie A te winnen. De Rubicon is ze overigens niet overgetrokken. De beroemde spreuk "Alea jacta est" oftewel "De teerling is geworpen" heeft ze er wel van geleerd. Ze had overigens het quattrocento, de vijftiende, eeuw nog gemist en u waarschijnlijk de zestiende eeuw, het cinquecento. Ze is ook nog in Mezzogiorno geweest, het Italië bezuiden Rome. Helemaal beneden op de kaart ligt de laars van Italië, het Apennijns Schiereiland. Een glaasje lambrusco gaat er altijd wel in. Of de gaillarde als dans al in het duecento gedanst werd, is niet bekend bij auteur dezes. Een cremona is een soort van viool, een condottiere een aanvoerder van huursoldaten en een cicerone een wegwijzer. De gang naar Canossa heeft Ella ook nog gemaakt nadat ze op een Amati een valse noot gespeeld had. Het zij haar vergeven.

Het was een verademing om na dit sabbatical, sabbat(s)jaar, weer terug te keren in het Hollandse knollenland. Zuring, zeekraal en venkelknol smaakten Ella als vegetariër uit de kunst, verrukkelijk, hemels, goddelijk en ravissant. Maar ook de zuurkool, stampot, antroewa, alfalfa afkomstig van luzernezaad, artisjokken, asperges, broccoli en djaripesi belandden niet bij het gft-afval, maar gingen erin als koek. Helemaal fris pakte ze de humaniora weer op. Dat ze boos was op haar vader, die deze reis gelast had, was inmiddels geluwd, want ze besepte dat deze rondreis behoorlijk wat aan haar vorming had bijgedragen. In kort bestek: Ella werd zelfs nog hoogleraar en een vooraanstaand wetenschapper.

En last but not least: ze leefde nog lang en gelukkig!

Rein Leentfaar